

RYSZARD J. WARGIN
RADCA PRAWNY

Arbitraż a mediacja

Z racji wielu uciążliwości związanych z rozwiązywaniem konfliktów pomiędzy kontrahentami na drodze procesowej, przedsiębiorcy coraz częściej decydują się na stosowanie alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów między sobą, odchodząc od sądownictwa powszechnego.

Najczęściej stosowanymi są mediacja i arbitraż. Obydwie metody zostały uregulowane w k.p.c. odpowiednio od art. 183¹ do art. 183¹⁵ i od art. 1154 do art. 1217.

Stanowią one doskonałą alternatywę dla postępowania przed sądami powszechnymi, jednak choć obie wykazują pewne podobieństwa, są całkiem różnymi instytucjami prawa cywilnego.

Zacznijmy od cech, które uznajemy za wspólne zarówno dla mediacji, jak i arbitrażu.

Podobieństwa

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na fakt, że oba postępowania cechują się pełną dobrowolnością. Przejawia się ona tym, że obie strony muszą wyrazić zgodną wolę załatwienia ich sporu poprzez arbitraż lub mediację.

A więc czy będzie to zgoda na postanowienie sądu kierujące do mediacji, czy wniosek złożony mediatorowi o prowadzenie mediacji przez jedną stronę, czy wreszcie umowa o mediację między stronami, zawsze mamy do czynienia z wyrażeniem chęci rozwiązania sporu tą metodą.

To samo tyczy się arbitrażu, gdzie ta wola jest wyrażona poprzez zawarcie umowy z tzw. zapisem na sąd polubowny – w momencie zgodnego oświadczenia woli stron sąd wskazany w zapisie staje się właściwy do rozwiązywania sporów już zaistniałych lub przyszłych.

Spory ze stosunku spółki mogą być rozpatrywane również poprzez zapis w umowie (statucie), który to zapis wskazywać musiałby konkretny sąd polubowny, powołany do rozstrzygnięcia sporu. Taki zapis dotyczyć może też spółdzielni albo stowarzyszenia.

Kolejnymi cechami wspólnymi obu postępowań są krótki czas rozstrzygnięcia sporu i niższe koszty w stosunku do postępowania przed

sądami powszechnymi. Możliwość ustalenia spornych kwestii z pominięciem procesu przyspiesza załatwienie sprawy. K.p.c. nie pozostaje w tej kwestii niemy i w przypadku mediacji ustawodawca nakłada wręcz wymóg zakończenia jej w terminie 30-dniowym. W przypadku arbitrażu ustawodawca nie określił limitu czasowego, co czyni go bardziej elastycznym postępowaniem od mediacji.

Koszty przeprowadzenia pełnego postępowania spornego przed sądem powszechnym są z reguły wyższe od kosztów mediacji i arbitrażu.

Bardzo ważną cechą obu postępowań jest poufność, która przejawia się w dwóch aspektach. W pierwszym aspekcie należy ją rozumieć jako poufność samego postępowania, czyli wyłączenie jawności postępowania dla osób trzecich. W drugim – jako obowiązek zachowania tajemnicy co do szczegółów postępowania przez mediatora i arbitrow. Tak rozumiana poufność jest często korzystna dla obu kontrahentów, gdyż pozwala uniknąć niepożądanego rozgłosu, że znajdują się w sporze.

Inną wspólną cechą obu trybów załatwiania sporów jest odformalizowanie całego postępowania. W przypadku mediacji nie jest konieczne przeprowadzenie postępowania dowodowego, ponadto do wniosku nie mają zastosowania przepisy dotyczące wymogów formalnych pism procesowych. W przypadku arbitrażu pozostawiono pełną dowolność stronom w doborze reguł, według jakich owo postępowanie będzie się toczyć. Normy, którymi będą się kierować arbitrzy podczas rozstrzygnięcia sporu, mogą zostać ustalone poprzez zgodne wskazanie dowolnej procedury prawa, zgodę na zastosowanie regulaminu sądu arbitrażowego albo indywidualne uzgodnienie przez obu kontrahentów.

Po wykazaniu podobieństw należy zwrócić uwagę na cechy, które wskazują na wyraźnie odrębny charakter obu postępowań.

Różnice

Pierwszą istotną różnicą jest cel, jaki mają osiągnąć obydwie postępowania.

O ile mediacja ma na celu jedynie ustalenie kwestii spornych i wypracowanie wspólnego stanowiska stron, które później ma być zatwierdzone przez sąd, o tyle arbitraż w swej istocie ma na celu wydanie rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie.

Z racji różnic celów, jakie mają osiągnąć mediacja i arbitraż, inne są kompetencje mediatora i arbitra. Mediator pełni w postępowaniu mediacyjnym rolę pomocniczą w stosunku do stron i to one w pełni mają wpływ na rozpoczęcie, przebieg i zakończenie całego procesu mediacji. W przypadku arbitrażu sytuacja wygląda odrobinę inaczej. Wpływ stron na przebieg, jak i zakończenie jest ograniczony od momentu wszczęcia postępowania; co prawda toczy się ono według reguł, które zostały wcześniej uzgodnione, ale gospodarzem postępowania staje się sąd arbitrażowy.

Przy okazji omawiania problematyki roli mediatora i arbitra w zakończeniu postępowań należy zwrócić uwagę na bardzo istotną różnicę, a mianowicie wypełnianie przez arbitrow władz funkcji w stosunku do stron.

Mediator nie wypełni swojej roli w pełni, jeśli strony nie dojdą do zgody i nie ustalą wspólnego stanowiska wyrażonego w formie ugody, natomiast nieustalenie konsensusu zadowalającego obie strony nie jest wymogiem koniecznym dla wydania wyroku przez arbitrow.

Kolejną różnicą jest zakres kompetencji do rozstrzygnięcia danego rodzaju spraw przez mediatora i arbitrow. Należy zwrócić uwagę na fakt, że mediacja ma charakter bardziej uniwersalny, gdyż nie przewidziano żadnego ograniczenia dotyczącego kategorii spraw, w których mediacja nie mogłaby być prowadzona. Sytuacja jest zgoła odmienna w przypadku arbitrażu, z którego kompetencji wyłączono możliwość orzekania w sprawach rodzinnych, karnych, a także wtedy, gdy spór nie może być przedmiotem ugody sądowej.

Różnie także określono skutki zawarcia umowy o mediację i zapisu na sąd polubowny. W przypadku zawarcia umowy w sytuacji

skierowania stron do mediacji przez sąd niezawarcie ugody w terminie 30 dni skutkuje wyznaczeniem rozprawy. A więc w postępowaniu mediacyjnym nie możemy mówić o zupełnym wyłączeniu kompetencji sądu powszechnego do rozstrzygnięcia sporu. W przypadku zapisu na sąd polubowny jurysdykcja sądu powszechnego zostaje wyłączona w sytuacji, gdy jedna ze stron się na takowy zapis powoła, a co za tym idzie pozew zostanie odrzucony.

Trzeba by również zaznaczyć, że oprócz mediacji opisanej w k.p.c. funkcjonują w kraju ośrodki prowadzące mediacje w oparciu o własne regulaminy. Najczęściej ośrodki te są usytuowane przy stałych sądach polubownych (arbitrażowych).

Podsumowanie

Analizując oba rozwiązania należy wskazać na arbitraż jako korzystniejszą formę załatwienia konfliktu pomiędzy kontrahentami. Stanowisko to jest uzasadnione głównie faktem realizowania funkcji władz przez Sąd Arbitrażowy, który poprzez wydanie wyroku reguluje ostatecznie kwestie sporne stron postępowania. W przypadku mediacji mimo przeprowadzenia postępowania strony nie mają bowiem pewności, że ostatecznie spór zostanie zażegnany. Natomiast ograniczenie roli stron podczas postępowania przed sądem, choć może być postrzegane przez strony jako pewna wada postępowania, tylko pozornie nią jest. Oczywiście jest, że nie można mówić o jakiegokolwiek utracie kontroli nad wyrokowaniem w sytuacji, gdy zarówno wybór osób, które będą prowadziły postępowanie i wydadzą wyrok, jak i reguły, według których spór będzie rozwiązywany, leżą całkowicie w gestii stron. ■

SKANUJ I CZYTAJ ON-LINE

reklama

www.facebook.com/polskiprzemysl

www.polskiprzemysl.com.pl

TWÓJ

NOWATORSKI MAGAZYN PRZEMYSŁOWY

NA PAPIERZE I W INTERNECIE

SPRAWDŹ SAM!